

5035

24

Z Á K O N,
jímžto se ustanovují
pravidla vyučování ve školách obecných,
daný dne 14. května 1869.

Zákon, jímžto se vydávají
základní pravidla o postavení školy k církvi,
daný dne 25. května 1868.

Nářízení o dohlížení ke školám,
vydané dne 10. února 1869.

ZÁKON
o systemisování služebních míst u školních
rad zemských a okresních,
která se obsazují nákladem státním,
daný dne 26. března 1869;

dále:

11 zákonů a nařízení v době od 22. dubna až do 13. května 1869
říšským zákonníkem vyhlášených.

S abecedním podle slov ukazovacích sestaveným seznamem věcným k zákonu
o vyučování ve školách obecných.

V PRAZE.

Tisk a sklad Jindř. Mercy-ho.

1869.

MAJETEK
Stálé výstavy české
V PRAZE.

působnosti těchto rad školních, a ustanoví se zevrubněji, která působnost posavadních školních úřadů duchovních a světských přejíti má na školní radu zemskou, okresní a místní.

Taktéž ustanoví se zákonem zemským, zdali a pokud se mají výminkou vzíti také vyslaní obcí znamenitějších do školní rady zemské.

§. 14. Paragrafy 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 a 9 nabudou platnosti toho dne, kterého tento zákon bude vyhlášen, a pozbudou moci své všichni zákonové a všechna nařízení posavadní, ježto s těmito paragrafy jsou v odporu. Regulativu, Nejvyšším rozhodnutím, jehož datum 25. června 1867, schváleného, kterýmž ustavena jest školní rada zemská v královstvích Haličském, Vladimířském a ve velkovojevodství Krakovském, tento zákon se netýče.

Mému ministrovi vyučování uloženo jest, aby tento zákon ve skutek uvedl.

Nařízení,

vydané od ministra záležitostí duchovních a vyučování dne
10. února 1869, *)

Jímžto se prozatím činí opatření v příčině dohlížení ke školám.

Má platnost v arcivojevodství Rakouském pod Enží a nad Enží, ve vojevodství Krajinském, v markrabství Moravském, ve vojevodství Horno- a Dolnoslezském, v knížecím hrabství Tyrolském a v městě i v okršlku Terstském.

Aby se nejvyšší řízení a dozorství ke školám obecným, kteréž dle §. 1 zákona říšského, daného dne 25. května

*) Obsaženo v částce IX. zák. říšsk., č. 19, vyd. a rozesl. 11. února 1869.

192 Opatření v příčině dohlížení ke školám. 1—5.

1868 (č. 48 zákonníka říšského) státu přislouší, v těchto zemích: Rakouských pod Enzí, Rakouských nad Enzí, Krájinsku, Moravě, Slezsku, Tyrolsku a v městě i v okrsku Terstském, až do vydání zákona zemského o dozorství ke školám v skutečnou plnost uvedlo, vidí se mi dle §§. 14 a 15 tohoto zákona říšského učiniti v jmenovaných zemích toto opatření:

1. Posavadní moc a působnost vrchních úřadů církevních a vrchních dohlížitelů školních v záležitosti ostatek škol obecných a ústavů soukromých k nim náležejících, převedena bude bez ujmy toho, co nařízeno v §. 2 dotčeného zákona říšského, na politická řízení zemská, a posavadní moc a působnost duchovních okresních dohlížitelů školních přenesena bude s tímž omezením na politické úřady okresní.

2. Správceové zemští zmocňují se, by ku poradám o důležitějších jednáních věci školních se týkajících, povolali členy výboru zemského, duchovní z konfesi v zemi se nacházejících a mužů u věcech vyučovacích zblhě. Na ně náleží, aby společně s těmito osobami v poradě vzali a ministrowi záležitostí duchovních a vyučování návrhy ku schválení předložili, jak by se až do vydání zákonů zemských dohlížení ke školám místním mělo uspořádati.

3. Okresy politické budou zároveň okresy školními.

4. Obce městské, které mají zvláštní statut obecní, čini o sobě zvláštní okres školní, a jim přísluší, spravovati záležitosti okresního dozorství školního v přeneseném oboru působnosti.

5. Ministerium záležitostí duchovních a vyučování pojmenuje prozákum okresní dohlížitele školní, aby byli politickým úřadům okresním, též obcím městským, které mají zvláštní statut obecní, v školních věcech didakticko-pedagogických nápomocni a konali návštěvy školní, v kterých příčině se jim vydá náležitá instrukce služební.

Systemisování služebních míst u školních rad. §. 1—2. 193

Tito dohlížitelé obdrží dílely úhrnkové z důchodů státních a k periodickým návštěvám školním dovoz na útraty obce školní.

Tato ustanovení nabudou moci dne 1. března 1869.

Zákon,

daný dne 26. března 1869, *)

jenž se týče systemisování služebních míst u školních rad zemských a okresních, kteráz se obsazují nákladem státním).**

S přívolením obojí sněmovny Mě rady říšské vidí se mi nařídití takto:

§. 1. Členové politických úřadů zemských, kteří se vezmou do školní rady zemské (referenti pro školní věci administrativní a ekonomické) budež vřbec radové těchto úřadů zemských.

Tito referentové zůstanou členy politických úřadů zemských, z nichž jsou povoláni, budou požívatí práv a příjmů, podle kategorie služby jejich dle zákona, daného dne 19. května 1868, č. 44 zákonníka říšského, jim příslušejících, až na přídatky funkcí, budou však moci jiné práce politických úřadů zemských kromě těch, ježto se týkají vyučování, konati jediné s přívolením ministra záležitostí duchovních a vyučování.

§. 2. Na místě posavadních c. kr. rad školních zřízení budou zemští dozorcové školní, kteréž k návrhu ministra záležitostí duchovních a vyučování bude jmenovati císař.

*) Obsažen v částce XXI. zák. ř. č. 40. vyd. a rozesl. dne 8. dubna 1869.

***) Opakováno z č. 29 zák. zemských.

194 Systemisování služebních míst u školních rad. §. 3—5.

Takovými dozoreci jmenování budou ti, kteří prokáží spůsobilost svou k tomu, co veřejní učitelové v oboru vědeckém nebo v oboru didakticko-pedagogickém.

Při zřizování jich hleděno buď náležitě k tomu, aby zastupovali obojí obor vědomostí škol středních (humanistický a realistický), a aby byli znali rozličných jazyků, jimiž se ve školách obecných a středních vyučuje.

§. 3. Zemských dozorecí školních bude nejméně třidecet, z nichž deset bude v třídě první a ostatní v třídě druhé. Sídlo úřední a funkce jednoho každého ustanoví ministr záležitosti duchovních a vyučování.

Zemští dozorecé školní třídy první náležejí do VI třídy dětní a číní status konkrétní, v němž při graduálním postupování pět dozorecí bude míti 2500 zl. a pět 2000 zl. platu.

Zemští dozorecé školní třídy druhé náležejí do VII třídy dětní a číní status konkrétní, v němž deset dozorecí bude míti 2000 zl. a ostatní 1800 zl. platu.

Kromě toho dostanou zemští dozorecé školní ve Vídní a v Terstě po 450 zlat. na byt.

Náklady na cesty služební uhradí se jako posud sumou úhrnkovou.

§. 4. Neustanoví-li se zákony zemskými nic jiného, může ministr záležitosti duchovních a vyučování po tmluvení s ministrem záležitostí vnitřních přikázati některému zemskému dozoreci školnímu také referát školních věcí administrativních a ekonomických.

S toutž výminkou má ministr záležitosti duchovních a vyučování právo, světit dle potřeby spůsobem pomějným členům zemské rady školní stavu učitelského nebo jiným praktickým znalecům školství plně funkce zemského dozorce školního.

§. 5. Ministr záležitosti duchovních a vyučování vyměří členům zemské rady školní stavu učitelského platy funkční, a okresním dozorecům školním třídy a vedlé po-

Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 1—2. 195

třeby sumu úhrnkovou útrat počestných, hledě k tomu, jak mnoho práce mají tyto funkcionáři.

Platy funkční oněch členů nemohou však krom nákladu za povoz činiti na rok více nežli 600 zl. a úhrnkové počestné těchto dozorecí ne více než 400 zl.

§. 6. Aby tento zákon ve skutek byl uveden, uloženo jest ministrowi záležitosti duchovních a vyučování, a to, pokud se týče referentů školní rady zemské pro školní věci administrativní a ekonomické, po tmluvení s ministrem záležitosti vnitřních.

Zákon,

daný dne 14. května 1869, *)

Jímžto se ustanovují pravidla vyučování ve školách obecných.

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se Mi vydati tento zákon:

A) 0 veřejných školách obecných.

1. K čemu jsou školy obecné a jak mají býti zřízeny.

§. 1. Školy obecné zřízeny jsou k tomu, aby dítky v mravnosti a nábožnosti vychovávaly, ducha jejich vyvíjely, známosti a zručností, jichž mají k dalšímu vzdělání v životě zapotřebí, jim poskytovaly a byly základem, by se z nich stali hodní lidé a občané.

§. 2. Každá škola obecná, zřízená nebo vydržovaná zcela nebo z části nákladem státu, země nebo některé obce místní, jest ústavem veřejným, a může do ní co do

*) Ohsaz. v č. XXIX zák. ř. č. 62, str. 271, vyd. a rozestl. dne 20. května 1869. (Př. z. r. p. kr. Č. 1869. Č. IX. č. 59.)

196 Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 3—5.

ústavu veřejného choditi mládež jakéhokoli vyznání náboženského.

Školy obecné, jiným způsobem zřízené a vydržované, jsou ústavy soukromými.

1. O obyčejných školách obecných.

§. 3. Na každé škole obecné vyučováno buď alespoň těmto předmětům, totiž:

náboženství,
jazyku,
počítám,
tomu, čeho nejvíce potřebí vědět z přírodovědy, zeměvědy a historie, zvláštní zřetel majíc k vlasti a ústavě vlastenské,
psaní,
náuce o formách geometrických,
zpěvu a tělocviku.

Děvčata vyučována buďte mimo to v ženských pracích ručních a v náuce o domácem hospodářství.

V které míře se těmto předmětům má vyučovati, záležeti bude na tom, kolik učitelů bude na jedné každé škole zřízeno; na tom bude také záviseti, bude-li se moci učiti ještě některým jiným věcem než-li tuto jmenovaným.

§. 4. Plány vyučovací na školách obecných, a všechno to, co vůbec náleží k vnitřnímu jich spořádání, ustanoví ministr záležitostí duchovních a vyučování, slyšev školní úřady zemské nebo obdržev návrhy od nich.

§. 5. Vyučování v náboženství opatřovati a předkem k němu dohlížeti bude příslušní úřadové církevní (představenstva židovských obcí náboženských).

Kolik hodin se má náboženství vyučovati, ustanoví se v plánu vyučovacím.

Jak se vyučování náboženství rozděliti má na jeden každý ročník, vymění úřadové církevní.

Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 6—8. 197

Učitelové náboženství, úřadové církevní a společenstva náboženská mají šetřiti zákonů školních a nařízení, v mezích těchto zákonů od úřadů školních vydaných.

Co úřadové církevní v přičině vyučování náboženství a cvičení v náboženství ustanoví, oznámeno buď správci školy (§. 12) skrze školní dozorstvo okresní. Náleželo-li by se něco, co by se s obecným řádem školním neshovávalo, nebudiž to oznamováno.

Nebylo-li by v některém místě duchovního, který by pravidelně náboženství mohl vyučovati, může učitel s přivolením úřadu církevního přidržen býti, aby byl při tomto vyučování dítek k jeho vyznání náležitých napomocen dle nařízení od úřadů školních o tom vydaných.

Opomínila-li by některá církev nebo společenost náboženská, dáti náboženství vyučovati, opatří v přičině toho, čeho bude potřebí, školní úřad zemský, slyšev prvé účastníky.

§. 6. V kterém jazyku se má vyučovati a zda-li se má učiti některému jinému jazyku vlastenskému, rozhodne v mezích zákona školní úřad zemský, slyšev ty, kteří školu vydržují.

§. 7. Věci, kterým se na školách obecných má vyučovati, rozděleny buďte na roky, po které každé dítě povinně jest do školy choditi, tak, aby každý rok byl stupněm u vyučování.

Jak se má mládež školní na oddělení nebo třídy rozděliti, záleží na tom, kolik jest žáků a učitelů.

Zda-li a pokud se mají žáci dle pohlaví odděliti, ustanoví okresní dozorstvo školní, slyševši dozorstvo místní.

§. 8. V přičině toho, kterých knih vyučovacích a kterých čítánek lze užívati, rozhodne ministr záležitostí duchovních a vyučování, slyšev školní úřad zemský.

Podlé kterých knih vyučovacích a čítánek, jichž užívati jest dovoleno, má se ve školách učiti, ustanoví okresní dozorstvo školní po vyslyšení okresní konference.

198 Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 9—13.

§. 9. Kolik hodin se má v rozličných ročních veřejných škol obecných týdně vyučovati, vyměří se v plánu vyučování.

Na školách fabriekých (§. 60) vyučovali se má nejméně dvanáct hodin v týdnu, kteréž se na každý den co možná, rovnou měrou rozdělí, a to tak, aby se učilo jen mezi sedmou hodinou ranní a šestou hodinou večerní, vyjmuče hodinu polední.

§. 10. Při školách obecných zříditi se mohou, zvláštní zření majíc k potřebám místním, školky pro opatrování, vychovávání a vyučování dítek, které ještě nejsou povinný, do školy choditi, též se mohou zříditi kursy odbornové, na nichž by se poskytovalo zvláštního vyučování v polním hospodářství nebo v řemeslech.

§. 11. Kolik učitelů na každé škole býti má, řídí se dle počtu žáků.

Jest-li na některé škole po tři leta po sobě jádenci, v průměru 80 žáků, ustanoví se nevyhnutelně druhý učitel, a jestli žáků 160, zřídí se učitel třeťí a podlé tohoto poměru zřídí se učitelů více.

Místa učitelská již zřízená zrušiti se mohou jen s přivolením školního úřadu zemského, a to jen tehda, když v pětiletém průměru není tolik žáků, jak výše vyměřeno.

Zákonodárství zemskému zůstává se, aby ustanovilo ještě méně žáků, kolik jich má míti jeden učitel.

§. 12. Odpovědným správcem školy obecné jest učitel, a jestli učitelů několik, tedy ustanovený k tomu vrchní učitel či nadučitel.

§. 13. Na školách, na kterých jest jedno místo učitelské, ustanoven buď učitel; jsou-li však na některé škole dvě nebo tři místa učitelská, může se na jedno místo ustanoviti podučitel.

Jsou-li na některé škole čtyři nebo pět míst učitelských, zříditi se mohou dva podučitelové.

Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 14—17. 199

Býlo-li by ještě více míst učitelských, může se třetina jich obsaditi podučiteli.

§. 14. Co nariženo v §§. 3.—13, vztahuje se také k samostatným školám dívčím, jmenovitě co se týče věcí, kterým se má vyučovati, a pořádku, v kterém se to má dít, též co se týče toho, kolik má býti učitelkyň a pokud se na takových školách mají ustanovovati učitelkyňé a podučitelkyňé.

Jest-li na některé škole dívčí několik učitelkyň, má řídici učitelkyňé titul „vrchní učitelkyňé“ či „nadučitelkyňé.“

§. 15. Učitelkyňé a podučitelkyňé na školách dívčích mají vůbec dívky také vyučovati ženským pracem ručním a nauce o domácím hospodářství, k čemuž se ve škole zřídí zvláštní oddělení.

Vyučují-li na některé škole dívčí učitelové, ustanovena buď k vyučování ženským pracem ručním zvláštní učitelkyňé.

Kde není zvláštní školy dívčí, zřízena buď dívkám školou povinným škola ku pracem ženským buď zvlášť o sobě nebo ve škole obecné.

§. 16. Zákonodárství zemské ustanoví, může-li se v nižších třídách škol obecných vyučování chlapců světití také učitelkyňím.

2. O školách městanských.

§. 17. Školy městanské zřízeny jsou k tomu, aby poskytovaly těm, kteří nechodí do školy střední, vzdělání vyššího, nežli jest to, jehož dojíti mohou na obyčejné škole obecné.

Na těchto školách vyučovali se má těmto předmětům:

náboženství,
jazyku a písemností,
zeměpisu a dějepisu, zvláštní zření majíc k vlasti a
ústavě vlastenské,
přírodopisu,
přírodoppytu.

200 Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 18—19.

aritmetice,
geometrii,
vedení knih,
kreslení od ruky,
kreslení geometrickému,
krasopisu,
zpěvu a tělocviku;

a nauce o domácím hospodářství.

Na školách měšťanských, které nejsou německé, poskytnuto bude přiležitosti, naučiti se jazyku německému.

Když k tomu přivolí školní úřad zemský, může se na školách měšťanských také vyučovati některému cizímu jazyku živému, však způsobem neoblibátním.

§. 18. Těm, kteří školu vydrží, zůstává se, aby si obecnou školu obvyčejnou zařídili tak, aby zároveň byla školou měšťanskou.

V případě takové skládá se škola taková z osmi tříd. Může se však také zříditi samostatně školy měšťanské o trojí třídě, ježto se připojí k patému ročníku školy obecné.

§. 19. Co nařízeno v §§. 4—8 a 10—14, má též platnost v příčině škol měšťanských, však s tímto odchytkami:

1. Ve školách měšťanských o třech třídách budež dílky veskrz dle pohlaví odděleny, v měšťanských školách o osmi třídách odděleny bude ve trojí třídě vyšší.

2. Na školách měšťanských zřízení bude, pokud možná, zvláštní učitelové náboženství.

3. Konferenci učitelské přisluší voliti z povolených knih vyučovačích a článků ty, kterých se má užívati; také může konference učitelská školnímu úřadu zemskému navrhovati, aby se zavědly nové knihy vyučovačcí a nové články.

4. Odpovědný správce školy měšťanské nazývá se „ředitel.“

Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 20—24.

201

II. O navštěvování školy.

§. 20. Rodičové nebo jejich zástupcové nemohou svých dětí nebo opatrovanců nechati bez vyučování na školách obecných předepsaného.

§. 21. Povinnost, choditi do školy, počíná se od dokonaného šestého roku a trvá až do dokonaného čtrnáctého roku.

Žáci mohou vystoupiti ze školy teprv tehda, když umějí věci nejpotebnější na školách obecných předepsané, totiž čísti, psáti a počítati.

Na konci školního roku může okresní dozorstvo školní povolití, aby žáci, kteří sice 14. roku věku svého ještě nedokonalí, však v nejprvé přístím půl roku ho dokonají a kteří si učení na škole obecné předepsané úplně osvojili, byli ze školy propuštěni.

§. 22. Žáci přijímají se toliko na začátku školního roku, leč by se rodiče někým přestěhovali.

Výjimkou může okresní dozorstvo a v případech pilných místní dozorstvo školní povolití, aby některé dítě bylo mezi školním rokem přijato.

§. 23. Povinnosti, choditi do školy veřejně, zproštěny jsou na čas neb na vždy: chlapci, kteří chodí do některé vyšší školy, děti, které mají nějakou vadu ducha nebo nějakou těžkou vadu na těle, účelu vyučování nebo navštěvování školy překážející, konečně děti, které se v učení doma nebo v nějakém ústavě soukromém.

V této případnosti odpovídají rodičové nebo jejich zástupcové z toho, aby se dětem dostatečně dostalo alespoň toho vyučování, které jest předepsáno na školách obecných.

Všeš-li by v této příčině pochybnost nějaká, povinnost jest okresní dozorstvo školní, zjednatí si způsobem příhodným jistotu, zda-li pochybnost jest podstatná čili nic. Tomu, co se za touto příčinou natírá, mají se rodičové nebo zástupcové jejich poddati.

§. 24. Rodičové nebo jejich zástupcové, též majetníci fabrik a živností odpovídají z toho, že děti, které

202 Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 25—29.

jsou povinny choditi do školy, školu pravidelně navštěvují, a mohou k vyplnění této povinnosti prostředky do-ncovacími přidřizeni býti. Širši ustanovení v příčině toho vydá zákonodárství zemské.

§. 25. Rodičové nebo jejich zástupcové jsou povinni, opatřiti dětem knihy školní a jiné prostředky k učení, jichž mají zapotřebí.

III. O vzdělávání učitelů a uspořádání učitelství.

§. 26. Učitelové a učitelkyně, jichž bude potřebs, vzdělávají se budou ve vzdělávatelných učitelských díe pohlaví chovanců oddělených.

§. 27. Při každé takové vzdělávatelné zřídí se za příčinou praktického vzdělání chovanců škola obecná eo škola evičná a vzorná, a při každé vzdělávatelné učitelkyni zřídí se také zahrada dětská.

Vzdělávatelnám učitelským přidá se také pro nave-
dení a evičení se v pracech hospodářských kus země
v příhodném položení a přiměřené velikosti.

§. 28. Kurs vzdělávací trvá čtyři léta.

§. 29. Na vzdělávatelnách učitelských vyučovali se
bude:

náboženství,
vychovatelství a nauce vyučovací, též historii a vě-
dám pomocným těchto nauk, mluvnici, písemnostem
a znalosti literatury,
matematice (počítání, algebry a geometrii),
popisujícím přírodovědám (zoologii, botanice a mi-
neralogii),
přírodopysu (fysice a počátkům chemie),
geografii a historii,
nauce o ústavě vlastenské,
polnímu hospodářství, hledíc zvláště ke způsobu vzdě-
lávání půdy v té zemi,
psaní,
kreslení (geometrickému i od ruky),

Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 30—31. 203

hudbě,
těloeviku.

Kromě toho učení bude chovanci, tu kde k tomu
jest příležitosti, způsobu vyučování hluchoněmých a sle-
pých, a poučení bude o organizaci dobře zřízené opatrovny
dítek (zahrádky dětské.)

§. 30. Na vzdělávatelnách učitelkyni bude se vy-
učovali:

náboženství,
vychovatelství, nauce vyučovací a historii těchto nauk,
mluvnici, písemnostem a znalosti literatury,
geografii a historii,
aritmice,
přírodoznalství (popisujícím přírodovědám a pří-
rodopysu),
psaní,
kreslení,
zpěvu,
nauce o domácím hospodářství,
cizím jazykům,
ženským pracem ručním,
těloeviku.

Mimo to poučovány budu chovanky tu, kde k tomu
jest příležitosti, o organizaci dobře zřízené opatrovny dítek
(zahrádky dětské.)

Učitelkyně práci ženských vyučovány budou buď
na vzdělávatelnách učitelkyni nebo ve zvláštních kursech
vyučovacích.

§. 31. Kterým jazykem se má na těchto vzdělávatel-
nách vyučovati, ustanoví k návrhu zemského úřadu škol-
ního ministr vyučování, ač nevyměří-li se nic jiného
zákonem zemským.

Kde toho vyhledává potřeba, budíž chovancům po-
skynuto také příležitosti ku vzdělání se v některém jiném
jazyku vlastenském, aby nabyli spůsoblosti, vyučovati
eventuálně také tímto jazykem.

204 Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 32—37.

§. 32. Aby kdo byl přijat do prvního ročníku, potřebí, aby dokonal 15. rok věku svého, byl zdravého a dostatečného těla, bezúhonných mraví a měl náležité vzdělání přípravné.

Toto vzdělání prokáže se písnou zkouškou přijímač, kteráž se vztahuje vůbec k předmětům, jimž se vyučuje na nižších školách reálních nebo na nižších gymnasiích, vyjmajíc cizí jazyky.

Ti, kdož prokáží, že mají tyto vlastnosti, mohou veřejné vzdělávatelny učitelské navštěvovati, nehledíc, jakého jsou vyznání náboženského.

§. 33. Chovanců nemá býti v jednom ročníku více než 40.

§. 34. Po dokonáném kursu vyučovacím podniknou chovanci učitelští písnou zkoušku ze všech předmětů, jimž se na vzdělávatelné učitelské vyučuje, a když dosti učiní tomu, žeho se dle předpisu vyhledává, obdrží vysvědčení dospělosti. Při kteréžto zkoušce předsedá některý člen školního úřadu zemského k tomu vyslaný.

§. 35. Učitelstvo na vzdělávatelné učitelské skládá se z ředitele, který spolu řídí školu eviňnou, ze dvou až i ze čtyř učitelů hlavních, z učitelů náboženství a z učitelů pomocných, kolik jich potřebí; veškeré toto učitelstvo pojmenuje ministr vyučování, slyšev školní úřad zemský.

Učitelové školy eviňné jsou povinni, při vzdělávání chovanců učitelských pomáhati za učitele pomocné.

§. 36. Platy ředitelům vyměňují se na 1200 zl. až do 1800 zl., platy učitelům hlavním na 1000 až do 1200 zl. Ti i oni obdrží kromě toho od pěti do pěti let 100 zl. zvýšeného platu, počínajíc od té chvíle, kdy byli na některé státní vzdělávatelné učitelské ponejprv definitivně zřizeni, až do dokonáného 20 roku této služby.

Ředitelové ve Vídní a v Trstě budou míti také 300 zl. na bytí, a hlavní učitelové pak 150 zl.

§. 37. Vyučování na vzdělávatelných učitelů a učitelkyň koná se zdarma.

Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 38—41. 205

Nemajelni, duchem nadaní chovanci obdrží také stipendia, když se zaváží, že budou nejméně šest let konati službu učitelskou.

§. 38. Vysvědčení dospělosti (§. 34) činí kandidáta způsobilým jediné k tomu, aby mohl zřízen býti za podučitele nebo za provisorního učitele.

Abý však mohl definitivně ustanoven býti za učitele, zapotřebí má vysvědčení způsobilosti učitelské, kteréž nabude zkouškou způsobilosti, když byl nejméně dvě léta ve škole prakticky vyučoval.

Ke zkoušení způsobilosti učitelské ustanoví ministr záležitostí duchovních a vyučování komise zvláštní, přičemž bude pravidlem, že mají býti členy komisi takových předkem ředitelové a učitelové vzdělávatelných učitelských, dozorcové školní a dokonalí učitelové škol obecných.

Ke zkoušení kandidátů, co se týče způsobilosti jejich, vyučování náboženství, povolají se zástupcové církvi a společnosti náboženských (§. 5, post. 6).

Vysvědčením způsobilosti učitelské vyřkne se, že kandidát jest způsobilý, vyučovati na obyčejných školách obecných i na školách měšťanských bez omezení anebo jen na obyčejných školách obecných.

§. 39. Krom zvláštních případností dovoleno jest opakovati zkoušku jen jednou.

Výjimku z tohoto pravidla učiniti může k návrhu komise zkoušecí ministr záležitostí duchovních a vyučování.

§. 40. Kandidáti učitelství, kteří odbyvše zkoušku způsobilosti učitelské po tři léta nekonali služby na některé škole, která má právo veřejnosti, povinni jsou, prvé než budou na nějaké veřejné škole definitivně ustanoveni (§. 2.), podniknouti zkoušku znova.

V případech zvláštních zřetele hodných může ministr záležitostí duchovních a vyučování v této příčině udělití dispensi.

§. 41. Ti, kteří nebyli na kursu vyučovacím na některé vzdělávatelné učitelské, opatřené právem veřejnosti,

206 Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 42—47.

mohou, dokonavše devatenáctý rok věku svého, nabytí vysvědčení dospělosti tím, že podniknou zkoušku na ně, které státní vzdělávatelné učitelské (§. 38 post. 1).

§. 42. Aby kandidáti dojití mohli důkladnějšího vzdělání k povolání učitelskému, zahřídí se zvláštní kursy učitelské (semináře pedagogické) na universitách nebo na vysokém učení technickém.

Zevrubnější nařízení o tom vydá ministr záležitostí duchovních a vyučování.

IV. O dalším vzdělávání učitelů.

§. 43. Dalšímu vzdělávání učitelů pedagogickému a vědeckému pomáhati se má časopisy školními, bibliotekami učitelskými, konferencemi periodickými a kursy k tomu konci zřízenými.

§. 44. V každém okresu školním zřízena bud biblioteka učitelská, jejíž správa svěří se komisi, zvolené od okresní konference učitelské (§. 45).

§. 45. V každém okresu školním držena bud alespoň jednou za rok konference učitelská pod správou okresního dozorce školního.

Na té konferenci mají se učitelové raditi a rokovati o věcech školství se týkajících, zvláště o přednáškách, jimž se na škole obecné vyučuje, o metodách vyučování, o prostředcích vyučovacích, o zavedení nových knih vyučovacích a útlanek; o kázní školní a věcech pod.

Každý učitel veřejných škol obecných a vzdělávatelen učitelských toho okresu jest povinen, míti účastensví v konferenci okresní. Učitelům ústavů soukromých zůstaveno jest na vůli, chtějí-li k té konferenci přijíti.

§. 46. V každé zemi konati se bude vždy za tři léta konference učitelů z konferencí okresních vyslaných za předsedání některého zemského dozorce školního (k o n f e r e n c e z e m s k á).

§. 47. Kursy pro další vzdělání učitelů odbyvati se

Pravidla vyučování ve školách obecných §. 48—51. 207

budou na vzdělávatelných učitelských krom zvláštních případností v čas prázdnin podzimních.

Učitelové, byvše vyzváni od školního úřadu zemského, aby přišli na kurs pro další vzdělání, mají tohoto vyzvání poslušni býti.

V. O právním postavení učitelů.

§. 48. Služba na veřejných školách jest úřad veřejný, jehož dojití mohou všichni občané rakouští rovnou měrou, nehledie k vyznání náboženskému.

Abý kdo mohl za učitele neb podučitele zřízen býti, potřebí, aby byl rakouský občan státní a prokázal, že jest k tomu úřadu náležitě způsobilý (§. 38.)

Vyloučení z úřadu učitelského jsou ti, kteří, byvše odsouzeni od soudu trestního nemohou do zastupitelstva obecního voleni býti.

§. 49. Obsazovati provisorně čili na čas prázdná místa na školách obecných přísluší okresnímu dozorství školnímu; na vzdělávacích ústavech učitelských a spojených s nimi školách cvičných to přísluší školnímu úřadu zemskému.

§. 50. Definitivně ustanovovati ředitele, učitele a podučitele na veřejných školách obecných, přičiněním těch kteří školu vydrží, náleží školnímu úřadu zemskému.

Toto přičinění záleží v tom, že vyřizovatelé školy bud čini návrh a nebo že mají právo presentacní (právo učitele jmenovati).

Šíší nauzení o tom i o postupování z nižší třídy platu do vyšší, vydána budou zákonodárstvím zemským. Učini-li presentovaný dosti tomu, čeho se v §. 48 vyhledává, budíž za ředitele neb učitele ustanoven, leč že by se pii něm sledovala nějaká důležitá vada mravní nebo by se mu za vinu kladi skutek nějaký, pro který by učitel již zřízený mohl propuštěn býti.

§. 51. Míra povinnosti učitelské řídí se podle potřeby

208 Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 52—55.

školy. Vyučoval-li by učitel v týdni více než 30 hodin, budiz za to zvláště odměněn.

§. 52. Která zaměstnání vedlejší s učitelským se nesašejí, ustanoví se zákonodárstvím zemským.

§. 53. Učitelové, jichž vědomosti a práce shledají se býti nedostatečnými a kteří, navštěvovavše z uložení kursu pro další vzdělání (§. 47), byli od sboru učitelského tohoto kursu k dalšímu vyučování nespůsobilí nalezení, mohou od školního úřadu zemského přidrženi býti, aby dělali znovu zkoušku spůsobilosti učitelské. Vypadne-li zkouška opět nedostatečně, má to za účinek, že takový učitel pozbude spůsobilosti učitelské, jehož první nabyl, a záleží na školním úřadu zemském, zda-li se mu povolí, aby konal službu podučitelskou anebo zda-li má býti od učitelstva odstraněn.

Podučitelové, kteří v pěti letech od početi své služby praktické nepodniknou zkoušky spůsobilosti učitelské, též ti, kteří nebyli po druhé ke zkoušce připuštěni (§. 39), budíž z učitelství propuštěni a budíž jim vysvědčení do-spělosti odňato.

§. 54. Učini-li by některý učitel něco proti povinnosti své, užije se na něj prostředků disciplinárních a to o sobě, nehlédíc k pokutě, kterou mu třeba uloží soud trestní.

Širší ustanovení o tom vydá zákonodárství zemské, spravujíc se při tom pravidlem, že ředitelové a učitelové mohou ze služby propuštěni a od školy odstraněni býti jedině po řádném řízení disciplinárním; totéž platí také o podučitelích, když by šlo o jich odstranění od školy.

§. 55. Jaké příjmy dle zákona má učitelstvo mítí a jak je má dostávat, ustanoví zákonodárství zemské, šetříc při tom těchto pravidel:

1. Nejmenší plat vyměnen bud' tak, aby učitel a podučitel, jsa prost' všelikého překážejícího mu zaměstnání vedlejšího, mohl se ze vsí síly povolání svému oddávat, učitel pak aby mohl také rodinu svou dle poměrů místních

Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 56—60. 209

vyživovati; menšího platu, než-li takto vyměřeného, nemůže žádná obec dávatí.

2. Učitelové obdrží příjem služební přímo od úřadu školního, a nedopouští se, aby si školní plat sami vybírali.

4. Aby učitelové příjmy své v pravý čas a ku spokojenosti své dostávali, k tomu přihlížeti a v přičině toho rozhodovati mají úřadové školní.

§. 56. Učitelové definitivně zřízeni a podučitelové, kteří mají vysvědčení spůsobilosti učitelské, též vdovy a sirotci jich, mají právo k pensí, a v této přičině vztahují se k nim vůbec všeliká nařízení, týkající se úředníků státních, při čemž se bude také počítati čas, jež někdo po oddbylé zkoušce spůsobilosti učitelské strávil v provisorním postavení na některé škole veřejné.

§. 57. Na uhrazení výloh na pense zřídí se v krajevstvích a zemích přičiněním učitelů, obcí a země fondy pensiové, jimž se přikládá přídělné důchody, a jež spravovati budou školní úřadové zemští.

Obce, které samy o pensí svých učitelů přídělným způsobem pečují, zprostěny jsou povinnosti, mítí účastenství ve společném fondu pensiovém.

Širší ustanovení o tom vydá zákonodárství zemské. §. 58. Učitelové, placeni z důchodů státních a jich vdovy a sirotci obdrží z těchto důchodů také příjmy k jich zaopatření.

VI. O zřizování škol.

§. 59. Kde a kdy nastává povinnost, zříditi školu, ustanoví zákonodárství zemské, spravujíc se pravidlem, že škola v každé případnosti zřízena býti má tu, kde na hodinu dokola a dle průměru pětiletého, jest více než 40 dět, které musí choditi do školy přes půl míle vzdálené.

§. 60. Dětem, které jsou zaměstnávány ve fabrickách nebo větších závodech živnostenských a nemohou za tou

210 Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 61—65.

příčinou choditi do školy obecné, povinni jsou majetníci fabrik zříditi školy o sobě dle zákonů o zřizování škol veřejných vydaných, a to buď sami anebo společně s jinými fabrikanty.

§. 61. Kde a z kterých důhodů se zřizovali mají školy městanské, ustanovi zákonodárství zemské.

VII. Kdo má zapravovati náklad na školy obecné.

§. 62. O školy obecné, jichž potřebí, péči míti mají nejprvé obce místní, při čemž v platnosti se zachovají závazky a příspěvky jiných osob a korporací, dle práva průchod mající.

Pokud v tom mají účastenství míti okresy, ustanovi zákonodárství zemské.

§. 63. V každé škole mají býti místnosti náležitě zarižené dle potřeb vyučování a hledie ke zdraví dítek.

Zvláštními zákony zemskými vyměří se, kdo má místnosti školní zřizovati, v dobrem způsobu chovati, náradim opatrovati, najímati a topiti, též kdo má zřizovati byty učitelům.

Při každé škole opatřeno buď místo pro tělocvik, v obcích venkovských, pokud možná, zahrada učitelovi a nějaký pozemek, na němž by se mohly dělati zkušky hospodářské. Kdo jest povinen, přispívati na to, též na prostředky k učení a jiné potřeby vyučovací, ustanovi se zákonodárstvím zemským, ač není-li jinak o to opatření učiněno.

§. 64. Zákonodárství zemskému zůstává se, aby zřídilo zvláštní fondy zemské nebo okresní na zapravování nákladu, jehož potřebí k nadání veřejných škol obecných, nemá-li některá škola nebo nepřidá-li se jí zvláštních důhodů.

Ve spojení s tím rozhodne také zákonodárství zemské, má-li se dále plat školní dávati a kdo má míti právo presentací (jmenovací).

§. 65. Rodiče, kteří ditky své dávají buď doma nebo v nějakém ústavu soukromém vyučovati, zproštění jsou

Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 66—68. 211

platu školního, však ne jiných břemen školních zákonem ustanovených.

§. 66. Nestací-li důchody obcí místních (potahmo okresů) na zapravování potřeb škol obecných, má je zapraviti země.

Fondové škol normálních přejdou v nynějším způsobu svém se všemi závazky, za příčinou užívání jich ku potřebám školním nebo ze zvláštních důvodů práva soukromého na nich záležejícími, ve správu té které země tím způsobem, že se jich bude jediné k účelům veřejných škol obecných užívati a že bude základní jmění chovati a spravovati výbor zemský, náklad však ze bude dle přehliňáre od sněmu na jisto postaveného poukazovati školní úřad zemský.

Příplatek k fondu školnímu, jež posud některé země od státu dostávaly, dávati se bude příští v té sumě průměrné, která se z obecných důhodů státních k tomu kterému fondu škol normálních dávala v letech 1866, 1867 a 1868.

Při vypočítávání této sumy srazí se však napřed to, co bylo obráceno na potřeby, které se mají budoucně opatrovati přímo z důhodů státních (§§. 58 a 67).

§. 67. Náklad na dotaci vzdělavatelů učitelských a škol cvičných k nim náležejících, na stipendia v §. 37 připomenutá a na vyšší kursy vyučovací v §. 42 narižené, zapraví se z důhodů státních.

Kde škola cvičná jest zároveň školou obecnou, již má obec zapotřebí, dá stát k nákladu nadacím na ni příspěvek, o který se v každé případnosti slane umluven, proti tomu, že vláda bude míti v obsazování míst učitelských přiměřené účastenství.

Výlohy za kursy pro další vzdělání učitelů (§. 47) zapraveny budou z důhodů státních.

B) O učilištích soukromých.

§. 68. Soukromé ústavy ku vzdělávání učitelů a učitelek zřizovati se mohou pod těmito podmínkami:

212 Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 69—70.

1. Statut a plán vyučovací a všeliké změny v něm předloženy bude ku schválení ministroyi záležitosti duchovních a vyučování.

2. Řediteli a učiteli (učitelkyněmi) na takových ústavech mohou býti jen ti, kdož prokáží, že jsou úplně způsobilí, vzdělávají kandidáty učitelství. K tomu potřebí nejméně, aby měli vysvědčení způsobilosti učitelské pro školy měšťanské a byli tři léta konali praktickou službu ve škole. Výjimku z toho může ministr záležitosti duchovních a vyučování dopustiti tehda, když někdo jiným způsobem dokonale prokáže, že jest k učitelství náležitě způsobilý.

Pod tímž výminkami dovoleno jest také, zřizovati semináře učitelské, v nichž kandidáti učitelství kromě vyučování mají zároveň býti a stravu.

§. 69. Ministr záležitostí duchovních a vyučování může soukromým ústavům vzdělávacím a seminářům propůjčiti práva, vydávati vysvědčení, která mají touž platnost jako vysvědčení státní (práva veřejnosti) k čemuž však mimo to potřebí, aby plán vyučovací v ústavu takovém nebyl od plánu vzdělavatelů státních podstatně rozdílný, aby ředitel a učitelové na něm byli od školního úřadu zemského potvrzení a aby zkouška závěrečná konala se pod správou některého vyslaného tohoto úřadu, bez jehož přivolení se nemůže vydati vysvědčení dospělosti.

§. 70. Soukromé ústavy vyučovací, do kterých se bérnou děti, které jsou povinny do školy choditi, též ústavy, v nichž takové děti mají zároveň býti, stravu a jiné potřeby (ústavy vychovavací) zřizovati se mohou pod těmito výminkami:

1. Představení a učitelové takových ústavů jsou povinni prokázati, že mají touž způsobilost učitelskou, kteréž se vyhledává na učitelích škol veřejných téhož způsobu. Výjimku z toho může ministr záležitostí duchovních a vyučování dopustiti tehda, když někdo jiným způsobem dokonale prokáže, že jest k učitelství náležitě způsobilý.

Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 71—74. 213

2. Představení a učitelové těchto ústavů mají býti bezúhonného mravného chování.

3. Plán vyučovací srovnali se má alespoň s tím, čeho se žádá na školách veřejných.

4. Ústav má zařízen býti tak, aby se nebylo obávati, že by díky v něm na svém zdraví škodu braly.

5. Měla-li by se státi změna nějaká v učitelstvu, v plánu vyučovacím nebo v místnostech, má se to dříve úřadům školním oznámiti.

Abys se na takových ústavech mohlo počíti vyučování, potřebí k tomu schválení školního úřadu zemského, kterýž ho nemůže odepřiti, když se dosí učiní tomu, čeho výše v č. 1—4 se vyhledává.

§. 71. Ústavové soukromí postaveni jsou pod dozorem státním. Představení jich odpovídají úřadům z toho, že budou v řádném způsobu chováni.

§. 72. Srovnává-li se zřízení a účel vyučování některého ústavu soukromého se zřízením a účelem školy veřejné, kterou má ústav takový nahrazovati, může mu ministr záležitostí duchovních a vyučování propůjčiti práva, vydávati vysvědčení, která mají touž platnost jako vysvědčení státní.

Učiní-li ústavem takovým dosí potřebě škol v obci některé, může obec zproštěna býti závazku, zřizovati novou školu.

Přestal-li některý ústav soukromý dosí činiti tomu, čeho se vyhledává na škole obecné, může se mu odejmouti právo veřejnosti.

§. 73. Ústavové soukromí, na nichž by se nešetřilo zákonů nebo na nichž by pišly na jevo nějaké vadny mravní, budou od školního úřadu zemského zavřeny.

Ustanovení závěrečná.

§. 74. Nařízení o kompetenci v tomto zákoně obsažené mají platnost jen tu, kde nejsou již ustanovena

214 Pravidla vyučování ve školách obecných. §. 75—78.

zákonodárstvím zemským. Tato nařízení netýká se ani regulativu o ustavení školní rady zemské v královských Hališském a Vladimířském a ve velkovojevodství Krakovském, schváleného Nejvyšším rozhodnutím ze dne 25. června 1867.

§. 75. Hledíc ke zvláštním okolnostem a potřebám království Dalmatského, Hališského a Vladimířského, velkovojevodství Krakovského, vojvodství Krajinského a Bukovinského, markrabství Istrijského a knížectvo hrabství Gorického a Gradišského, zůstává se tamnějšímu zákonodárství zemskému, aby dopustilo výminky z pravidel daných v §. 21, post. 1 a 3; v §. 22, post. 2, v 28 a 38.

§. 76. Ustanovení tohoto zákona, k jehož provedení potřebí jest nových zákonů zemských, nabudou platnosti zároveň s těmito zákony, vzešlými jiná ustanovení však nabudou moci počátkem roku školního od vyhlášení tohoto zákona nejprve pišitího.

§. 77. Od té chvíle, kdy tento zákon platnosti nabude, pozbudou v té které zemi moci své všichni posavadní zákonové a nařízení k věcem tohoto zákona se vztahující, pokud se s tím, co v tomto zákoně ustanoveno, nesrovnávají nebo se tím nadržují.

§. 78. Ministrovi záležitosti duchovních a vyučování uloženo jest, aby tento zákon ve skutek uvedl, též aby vydal naučení, jichž bude potřebí, i náležitá nařízení pomějící.

Abecední seznam věcný k zákonu o vyučování ve školách obecných.

<i>Arithmetika</i> předmětem na školách měšťanských. §. 17 . . .	Str.
— na vzdělávatelnách učitelů. §. 30 . . .	200
<i>Bezpłatné</i> vyučování na vzdělávatelnách učitelů a učitelkyň. §. 37 . . .	203
<i>Biblioteka</i> učitelská. §. 43, 44 . . .	204
<i>Bity</i> učitelů. §. 63 . . .	206
<i>Časopisy</i> školní ku vzdělávání učitelů. §. 43 . . .	210
<i>Čítanky</i> na školách obecných. §. 8 . . .	206
— na školách měšťanských. §. 19 . . .	197
<i>Definivní</i> obsahování prázdných míst učitelských. §. 50 . . .	200
<i>Dejepis</i> vyučovacím předmětem na školách obecných. §. 3 . . .	207
— na školách měšťanských. §. 17 . . .	199
— na vychovatelkách učitelských. §. 29 . . .	202
<i>Deti</i> , oddělení dle pohlaví ve školách měšťanských. §. 19 . . .	203
— kdy jsou zproštěny povinnosti, chodí do školy veřejně. §. 23 . . .	200
<i>Devátá</i> v čem mají býti vyučována na školách obecných. §. 3 . . .	201
— na školách měšťanských. §. 17 . . .	196
<i>Disciplinární</i> prostředky na učitele. §. 54 . . .	200
<i>Dispense</i> v příčině nové zkoušky kandidátů učitelství, kteří po tři leta nekonali služby na škole. §. 40 . . .	208
<i>Donucovací</i> prostředky následkem nepravdivného navštěvování školy. §. 24 . . .	205
<i>Dozorstvo</i> školní okresní propouští záky před časem ze školy. §. 21 . . .	202
— přijímá dílky mezi rokem do školy. §. 22 . . .	201
— obsazuje provisorně prázdná místa na školách obecných. §. 49 . . .	207
<i>Dřehody</i> na uhrazení výloh na pense. §. 57 . . .	209
— na zřizování škol měšťanských. §. 61 . . .	210
— státní, zaplacení učitelů z nich. §. 58 . . .	209

<i>Důchody státní, který náklad se z nich má zapravovati.</i> §. 67	211	Str.
<i>Fabrikanti</i> povinni dílem ve fabrickách zaměstnáváním zříditi školy. §. 60	209	
<i>Fondy</i> pensiové, zřízení. §. 57	209	
— zemské neb okresní k nadání škol obecných. §. 64	210	
— škol normálních. §. 66	211	
<i>Geografie</i> předmětem na vzdělávacích učitelkyn. §. 30	203	
<i>Geometrie</i> předmětem vyučovacím na školách obecných. §. 3	196	
— na školách měšťanských. §. 17	200	
— na vzdělávacích učitelkyn. §. 29	202	
<i>Historie</i> , viz: Dějepis.		
<i>Hůchování</i> , cvičení chovanců vzdělávacích v jich vyučování. §. 29	203	
<i>Hodiny</i> , věnované vyučování náboženství na školách obecných. §. 5	196	
— jich počet na školách obecných. §. 9	198	
— na školách fabrických. §. 9	198	
<i>Hospodářství</i> domácí předmětem pro děvčata na školách obecných. §. 3	196	
— na školách měšťanských. §. 17	200	
— na vychovatelnách učitelkyn. §. 30	203	
— vyučování v něm na školách dřevních. §. 15	199	
— polní, vyučování v něm v kursech odhorových. §. 10	198	
— předmětem na vzdělávacích učitelkyn. §. 29	202	
<i>Hudba</i> vyučovacím předmětem na vzdělávacích učitelkyn. §. 29	202	
<i>Chlapci</i> , vyučování jich učitelkynými. §. 16	202	
— kdy jsou zproštěni povinnosti, choditi do školy veřejně. §. 23	199	
<i>Chovanci</i> na vzdělávacích učitelkyných, jich nejvyšší počet. §. 33	201	
<i>Jazyk</i> vyučovacím předmětem na školách obecných. §. 3	204	
— na školách měšťanských. §. 17	196	
— v kterém se má vyučovati na školách obecných. §. 6	199	
— vyučovací na vzdělávacích učitelkyných. §. 31	197	
<i>Jazykové</i> cizí, vyučování jim na školách měšťanských. §. 17	203	
— na vzdělávacích učitelkyn. §. 30	200	
<i>Jména</i> základní fondů škol normálních. §. 66	203	
<i>Knihy</i> vyučovací na školách obecných. §. 8	211	
— na školách měšťanských. §. 19	197	
— školní dílem opatřiti povinnosti rodičů. §. 25	200	
<i>Komise</i> ke zkoušení způsobilosti učitelkyn. §. 38	202	
— ku správě biblioteky učitelkyn. §. 44	205	
<i>Kompetence</i> v tomto zákoně obsažená. §. 74	206	
	213	

<i>Konference</i> učitelkyn na škole měšťanské jaká má práva. §. 19	200	Str.
— učitelkyn periodické. §. 43, 45	206	
— zemská. §. 46	206	
<i>Krasopis</i> předmětem na školách měšťanských. §. 17	200	
<i>Křesťanství</i> vyučovacím předmětem na školách měšťanských. §. 17	200	
— na vzdělávacích učitelkyn. §. 29	200	
— na vzdělávacích učitelkyn. §. 30	202	
<i>Kurs</i> vzdělávací jak dlouho trvá. §. 28	203	
<i>Kursy</i> odborové při školách obecných. §. 10	202	
— učitelkyn na universitách aueb technických. §. 43	198	
— pro další vzdělání učitelkyn na vzdělávacích učitelkyných. §. 47	206	
— vyšší vyučovací, náklad na ně z důchodů státních. §. 67	211	
<i>Matematika</i> vyučovacím předmětem na vzdělávacích učitelkyných. §. 29	202	
<i>Ministr</i> vyučování ustanovuje plány vyučovací na školách obecných. §. 4	196	
— rozhoduje, kterých knih a čítanek lze užívat. §. 8	197	
— ustanovuje jazyk vyučovací na učitelkyných vzdělávacích. §. 31	203	
— jmenuje učitelstvo na vzdělávacích učitelkyných. §. 35	204	
— ustanovuje komisi ke zkoušení způsobilosti učitelkyn. §. 38	205	
— povoluje opakování zkoušky způsobilosti učitelkyn. §. 39	205	
— uděluje dispensy v příčině nové zkoušky kandidátů učitelkyn. §. 40	205	
— propůjčuje soukromým ústavům vzdělávacím právo, vydávati vysvědčení s právem veřejnosti. §. 69	212	
<i>Míra</i> povinnosti učitelkyn. §. 51	207	
<i>Místa</i> učitelkyn již zřízená kdy se mohou zrušiti. §. 11	198	
<i>Místnosti</i> školní. §. 63	210	
<i>Místo</i> pro tlocvik při školách. §. 69	212	
<i>Mužicové</i> vyučovacím předmětem na vzdělávacích učitelkyných. §. 29	202	
— na vzdělávacích učitelkyn. §. 30	203	
<i>Nadučitel</i> odpovědným správcem školy obecné. §. 12	198	
<i>Nadučitelkyné</i> na školách dřevních. §. 14	199	
<i>Najímání</i> školních místnosti. §. 63	210	
<i>Nářízení</i> posavadní, tímto zákonem platnost pozbyvajících. §. 77	214	
<i>Nanášování</i> školy. §. 20—25	201, 202	
<i>Náboženství</i> vyučovacím předmětem na škole obecné. §. 3, 5	196	
— na školách měšťanských. §. 17	199	
	17	

<i>Náhoženství</i> vyučovacím předmětem na vzdělávacích učitelských . . . §. 29	202
— na vzdělávacích učitelství . . . §. 30	203
<i>Náklad</i> na školy obecné. §. 62—67	210, 211
— zapravený z důchodů státních . . . §. 67	211
— zapravený z důchodů státních . . . §. 63	210
<i>Nářadí</i> do školních místností. §. 17	200
<i>Němčina</i> na školách měšťanských. §. 17	200
<i>Obce</i> kdy nemusejí přispívat k fondu pensiovému. §. 57	209
— poviny pečovat o školy obecné. §. 62	210
<i>Občanství</i> státní rakouské podmínkou zřízení za učitele. §. 48	207
<i>Obecné školy</i> , jejich úcel a zřízení. §. 1—19	195—200
<i>Obsazování</i> provizorní prázdných míst učitelství komu přisluzí. §. 49	207
— definitivní. §. 50	207
<i>Obecné školy</i> obecné. §. 3—16	196—199
<i>Oddělení</i> žáků dle pohlaví. §. 7	197
— dítek dle pohlaví na školách měšťanských. §. 19	200
<i>Osazování</i> práva veřejnosti ústavu soukromému. §. 72	213
<i>Odstavení</i> od učitelství následkem nespůsobilosti k vyučování. §. 53	208
<i>Ohřev</i> kdy povinen přispívat na školy obecné. §. 62	210
<i>Ohřevní</i> dozorstvo školní rozhoduje o oddělení žáků dle pohlaví. §. 7	197
— ustanovuje, podle kterých knih a cílanek se má na obecných školách učiti. §. 8	197
<i>Opakování</i> zkoušky spůsobilosti učitelské. §. 39	205
<i>Penze</i> , kdo k ní má právo. §. 56	209
<i>Předmět</i> vyučováním na školách měšťanských. §. 17	199
<i>Plán</i> vyučovací na školách obecných. §. 4	196
— soukromých učitelství. §. 68	212
<i>Plat</i> ředitelům a učitelům na učitelství vzdělávacích. §. 36	204
— školní, rozhodnutí zákonodárství zemského o něm. §. 64	210
— rodiče, nedávající díky své ve školách obecných vyučování, jsou ho zproštěni. §. 65	210
<i>Platnost</i> tohoto zákona kdy počíná. §. 75	214
<i>Počet</i> hodin na školách obecných a fabrických. §. 9	198
— učitelů na každé škole obecné. §. 11	198
— chovanců nejvyšší na vzdělávacích učitelství. §. 33	204
<i>Počty</i> vyučovacím předmětem na školách obecných. §. 3	196
<i>Podmínky</i> přijetí do vzdělávacích učitelství. §. 32	203
<i>Podučitel</i> kdy se má z učitelství propustiti. §. 53	208
— k pensí oprávněný. §. 56	209

<i>Podučitelství</i> na školách dívčích. §. 14, 15	199
<i>Pohlaví</i> , oddělení žáků na obecných školách dle něho. §. 7	197
— dítek na školách měšťanských. §. 19	200
— chovanců na vzdělávacích učitelství. §. 26	202
<i>Postavení</i> právní učitelů. §. 48—58	207—209
<i>Požárky</i> škol obecných, kdy je má země zapraviti. §. 66	211
<i>Požárnost</i> , choditi do školy veřejné, kdy se počíná a končí. §. 21	201
— které děti jsou jí zproštěny. §. 23	201
<i>Posemek</i> ku cvičení se v pracích hospodářských na vzdělávacích učitelství. §. 27	202
— při škole obecné na ženských hospodářské. §. 63	210
<i>Práce</i> učení vyučovacím předmětem pro děvčata na školách obecných. §. 3	196
— na školách měšťanských. §. 17	200
— předmětem na vychovatelství učitelství. §. 30	203
— vyučování v nich na školách dívčích. §. 15	199
<i>Právní</i> postavení učitelů. §. 48—58	207—209
<i>Právo</i> presentationi vyřizování školy. §. 50	207
— kdo má míti rozhoduje zákonodárství zemské. §. 64	210
— veřejnosti vysvětlení, vydávaných od soukromých ústavů vzdělávacích. §. 69	212
<i>Průběh</i> nákladu z fondu škol normálních. §. 66	211
<i>Presentační</i> právo vyřizování školy. §. 50	207
<i>Propuštění</i> žáků ze školy před časem. §. 21	201
— podučitelů z učitelství. §. 53	208
<i>Prostředky</i> donucovací následkem nepravdivého navrhování školy. §. 24	202
— vyučovací dělem opatření povinností rodičů. §. 25	202
— disciplinární na učitele. §. 54	208
<i>Provizorní</i> obsazování prázdných míst učitelství. §. 49	207
<i>Předmět</i> vyučovacím na školách obecných. §. 3	196
— na školách měšťanských. §. 17	199
— na vzdělávacích učitelství. §. 29	202
— přijímání zkoušky na vzdělávacích učitelství. §. 32	204
— na vzdělávacích učitelství. §. 30	203
<i>Přijímání</i> zkoušky na vzdělávacích učitelství. §. 32	204
<i>Přijímání</i> žáků do školy. §. 22	201
<i>Přijímání</i> učitelů. §. 55	208
<i>Přijímání</i> státní k fondu školnímu. §. 66	211
<i>Připlatek</i> státní k fondu školnímu na školách měšťanských. §. 17	199
<i>Přírodověda</i> vyučovacím předmětem na školách obecných. §. 3	196

Přirodovědy na vzdělávacích učitelstevských. §. 29	202
Přirodovědy vyučovacím předmětem na vzdělávacích učitelstevských. §. 30	203
Přirodovědy předmětem vyučování na školách měšťanských. §. 17	199
— na vzdělávacích učitelstevských. §. 29	202
Pisání vyučovacím předmětem na školách obecných. §. 3	196
— na vzdělávacích učitelstevských. §. 29	202
— na vzdělávacích učitelstevských. §. 30	203
Rodičové nemohou svých dětí nechati bez vyučování. §. 20	201
— odpovídají z vyučování dětí, zprostředkovaných povinností, chodit do školy veřejné. §. 23	201
— mají dítky své k pravidelnému navštěvování školy při držování. §. 24	201
— jsou povinni, opatřiti dětem knihy školní a prostředky vyučovací. §. 25	202
Rozdělení předmětů a školní mládeže na školách obecných. §. 7	197
Ruční práce, viz: Práce.	
Reditelové měšťanských škol. §. 19	200
— jejich platy. §. 36	204
— na soukromých ústavech učitelstevských. §. 68	212
Řemesla, vyučování v nich v odborných kurzech. §. 10	198
Semináře pedagogické. §. 42	206
— učitelstevské, zřizování. §. 68	212
Školní učitelé, k pensii oprávnění. §. 56	209
Štěstí, cvičení chování vzdělávacím v jejich vyučování. §. 29	203
Soukromá učitelstevská. §. 68—73	211—213
Soukromé školy obecné. §. 2	196
Správa fondů pensiových. §. 57	209
Správcové škol obecných. §. 12	198
Statut soukromých ústavů vzdělávacích učitelstevských. §. 68	212
Stat dotýká se ústavů soukromých. §. 71	213
Stipendia pro nemajetné chovance učitelstevské. §. 37	205
— zaprávovaná z důchodů státních. §. 67	211
Školy při školách obecných. §. 10	195
Školy obecné, jejich účel a zařízení. §. 1—19	195—200
— veřejné a soukromé. §. 2	195
— obyčejné. §. 3—16	196—199
— rozšířené na školu měšťanskou. §. 18	200
— co školy vzorní při vzdělávacích učitelstevských. §. 27	202
— jejich zřízení. §. 59—61	209, 210
— fabričné. §. 9, 60	198, 209
— dívčí. §. 14	198, 199

Školy obecné, náklad na ně. §. 62—67	210, 211
— měšťanské. §. 17—25	199—202
— cvičení při vzdělávacích učitelstevských, náklad na ně z důchodů státních. §. 67	211
Tělocvičí vyučovacím předmětem na školách obecných. §. 3	196
— na školách měšťanských. §. 17	200
— na vzdělávacích učitelstevských. §. 29	202
— na vzdělávacích učitelstevských. §. 30	205
Thru řídicí učitelstevské na školách dívčích. §. 14	199
Topení školních místností. §. 63	210
Učitelstevská soukromá. §. 68—73	211—213
Učitel kdy má vyučovatí náboženství na školách obecných. §. 5	197
— správcem školy obecné. §. 12	198
— kolik hodin v týdnu povinen vyučovatí. §. 51	208
Učitelstevské na školách dívčích. §. 14, 15	199
— práci ženských kde se vyučují. §. 30	203
— na soukromých ústavech učitelstevských. §. 68	212
Učitelstevské náboženství na školách obecných, jejich práva a povinnosti. §. 5	197
— na školách měšťanských. §. 19	200
— jejich vzdělávání. §. 26—42	202—206
— na vzdělávacích učitelstevských, jejich platy. §. 36	204
— jejich právní poštavení. §. 48—58	207—209
— k pensii oprávnění. §. 56	209
— na soukromých ústavech učitelstevských. §. 68	212
Učitelstvo na vzdělávacích učitelstevských. §. 35	204
— jaké má míti příjmy a jak je má dostávatí. §. 55	208
Uprávnění výloh na pensii. §. 57	209
Uprávnění k učitelstevské. §. 26—42	202—206
Učitel škol obecných. §. 1—19	195—200
— škol měšťanských. §. 17	199
Úřad školní zemský činí opatření, opomně-li církev dáti náboženství vyučovatí. §. 5	197
— rozhoduje, v kterém jazyku se má na školách obecných vyučovatí. §. 6	197
— obsahuje provisorně prázdna místa učitelstevská na vzdělávacích učitelstevských. §. 49	217
— obsahuje dechůvne prázdna místa na školách obecných. §. 50	207
— spravuje fond pensiový. §. 57	209
— poukazuje náklad z fondu škol normálních. §. 66	211
Úřadové církevní opatřují vyučování náboženství na školách obecných. §. 5	196

Ústavy veřejné a soukromé. §. 2	195
— vychovavací kdy možno zřizovati. §. 70	212
— soukromé, kdo k nim dohlíží. §. 71	213
— kdy se jim může odejmouti právo veřejnosti. §. 72	213
— kdy mají být zavřeny. §. 73	213
— učitelské kdy se mohou zřizovati. §. 68	211
— učitelé, k pensí oprávněné. §. 56	209
— vedení knih předmětem vyučovacím na školách měšťanských. §. 17	200
Veřejné školy obecné. §. 2	195
Vychovavací ústavy, jejich právo presentací. §. 50	207
Vychovavací ústavy, zřízení. §. 70	212
Vychovatelství vyučovacím předmětem na vzdělávacích učitelských. §. 29	202
— na vzdělávacích učitelkých. §. 30	203
Vytoučení z třídu učitelského. §. 48	207
Vystoupení záků ze školy. §. 21	201
Vysvědčení dospělosti pro chovance učitelské. §. 34	204
— k čemu čini kandidata způsobilým. §. 38	205
— způsobilosti učitelské. §. 38	205
Vynucování v náboženství na školách obecných. §. 5	196
— na vzdělávacích učitelů a učitelky koná se zdarma. §. 37	204
Vyznání náboženská na vzdělávacích učitelských stejně oprávněná. §. 32	204
Výbor zemský spravuje základní jmění fondů škol normálních. §. 66	211
Výlohy na pense, uhrazení. §. 57	209
Výminky, pod kterými možno zřizovati soukromé ústavy vychovavací. §. 70	212
— pod kterými možno zřizovati soukromé ústavy učitelské. §. 68	211
Vzdělávací učitelské. §. 26	202
— náklad na ně z důchodů státních. §. 67	211
Vzdělávání učitelů. 26—42	202—206
Vzorová škola obecná při vzdělávacím učitelství. §. 27	202
Zahrada dětská při vzdělávacím učitelství. §. 27	202
— pro učitele v obcích venkovských. §. 63	210
Zaměstnání vedlejší s učitelstvím se nesnášející. §. 52	208
Zapřívání nákladu na školy obecné. §. 62—67	210, 211
Zřízení škol obecných. §. 1—19	195—200
Zařízení úslav soukromých kdy má místa. §. 73	213
Základní jmění fondů škol normálních. §. 66	211

Zákonodárství zemské ustanovuje nejnižší počet žáků na jednoho učitele. §. 11	198
— ustanovuje, kdy se na školách obecných vyučování chlapců může svěříti učitelkým. §. 16	199
— vydá širší ustanovení v příčině pravidelného navštěvování školy. §. 24	202
— dává nařízení o postupu učitelů do vyšší třídy platů. §. 50	207
— ustanovuje, která zaměstnání vedlejší nesnášejí se s učitelstvím. §. 52	208
— vydává ustanovení o prostředcích disciplinárních. §. 54	208
— rozhoduje o příjmech učitelstva. §. 55	208
— ustanovuje, kde a kdy se má zříditi škola. §. 59	209
— ustanovuje, pokud mají okresy přispívat na školy obecné. §. 62	210
— rozhoduje o příspěvcích na místnosti školní a na prostředky vyučovací. §. 63	210
— zřizuje fondy k nadání škol obecných. §. 64	210
Zákony posavadní, tímto zákonem platnost pozbyvající. §. 77	214
Zástupcové cirkvi při zkoušce kandidátů pro vyučování náboženství. §. 38	205
Země kdy má zapřívání potřeby škol obecných. §. 66	211
Zeměpis předmětem na školách měšťanských. §. 17	199
Zeměděla vyučovacím předmětem na školách obecných. §. 3	196
Zkouška přijímací na vzdělávacích učitelských. §. 32	204
— po dokončeném kursu vyučovacím. §. 34	204
— způsobilosti učitelské. §. 38	205
— kolikrát se může opakovati. §. 39	205
— nová, nekoná-li kandidát po tři léta služby na škole. §. 40	205
— následkem nespůsobilosti učitelů k vyučování. §. 63	208
— závěrečná na soukromých ústavách vzdělávacích. §. 69	212
Způsob předmětem vyučovacím na školách obecných. §. 3	196
— na školách měšťanských. §. 17	200
— na školách učitelkých. §. 30	203
Zproštění delů povinnosti, choditi do školy veřejné. §. 23	201
Zrušení zřízeních již míst učitelských. §. 11	198
Zřizování škol. §. 59—61	209, 210
— soukromých ústavů ku vzdělávání učitelů a učitelky. §. 68	211
— žáci kdy mohou ze školy vystoupiti. §. 21	201
— kdy se přijímají do školy. §. 22	201